

Analiză manualelor de Limba Engleză

(realizată pentru Centrul de Resurse Juridice de Andrei Zlătescu)

Realizată în cadrul proiectului *Educația fără discriminare este și treaba mea!*, implementat de **Centrul de Resurse Juridice** și co-finanțat printr-un grant din partea Elveției prin intermediul Contribuției Elvețiene pentru Uniunea Europeană extinsă.

Acest document nu reflectă neapărat poziția oficială a guvernului elvețian. Responsabilitatea pentru conținutul acestuia este asumată în întregime de CRJ. Pentru mai multe informații despre proiect, vă rugăm accesați www.educatiefaradiscriminare.ro.

I. Despre analiză

Analiza manualelor de engleză s-a bazat pe o grilă de analiză cantitativă a conținutului și pe o analiză de conținut calitativă în care se urmăresc măsura și modul în care apar în curriculum, în textele de lecții și în activitățile de studiu teme legate de gen, etnie, religie, orientare sexuală și dizabilitate și s-au inventariat valorile vehiculate în textele de manual din perspectiva educației pentru drepturile omului și diversitate.

Analiza de față se referă exclusiv la manualele de limba engleză pentru învățământul liceal aprobate¹ de Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice pentru anul școlar 2015-2016 și include 8 dintre cele 11 manuale aprobate, care au autori români. Acestea sunt, în ordinea analizei noastre:

Clasa a IX-a

1. Manual limba engleză Pathway to English. English My Love. Limba modernă 1. Autori: Rada Bălan, Miruna Carianopol, Ștefan Colibaba, Cornelia Coșer, Veronica Focșeneanu, Vanda Stan, Rodica Vulcănescu. Editura Didactică și Pedagogică, R.A.; Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului. Referenți științifici: Prof. univ. dr. Ștefan Avădanei, Univ. Al. I. Cuza, Iași, Prof. gr.1 Mihaela Măroiu, Liceul „George Coșbuc”, București, Consultanți științifici: Rod Bartho, Intec, University College of St. Mark and St. John, Plymouth, UK, Sue Mohamed, freelance teacher trainer and writer, UK. Coordonatori proiect: Ruxandra Popovici, Ecaterina Comișel. Asistent proiect: Mirela Ivan **(English My Love IX, L1, editura EDP)**
2. Manual Limba engleză Front Runner. Limba modernă 2. Editura Corint. Autori: Ecaterina Comișel, Ileana Pîrvu. Referenți științifici: Prof. univ. Ecaterina Popa, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca. Prof. Bianca Popa, profesor gradul 1, Colegiul Pedagogic Național București, metodist și formator național. **(Front runner 1 IX, L2, editura Corint)**

Clasa a X-a

3. Manual limba engleză Front Runner 2. Limba modernă 2. Editura Corint. Autori: Ecaterina Comișel, Doina Miloș, Ileana Pîrvu. Referenți științifici: Prof. univ. dr. Ecaterina Popa, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca; Prof. Cristiana Faur, Liceul bilingv „George Coșbuc” din București, Președinta Asociației Profesorilor de limba engleză din România. **(Front runner 2 X, L2, editura Corint)**

Clasa a XI-a

4. Manual limba engleză Front Runner 3. Limba modernă 2. Editura Corint. Autori Ecaterina Comișel, Doina Miloș, Ileana Pîrvu. Referenți științifici: Prof. Univ. dr. Ecaterina Popa, Universitatea Babeș Bolyai, Cluj-Napoca **(Front runner 3 XI, L2, editura Corint)**
5. Manual Limba engleză Pathway to English. English News & Views. Student's Book 11 + Activity Book 11. Oxford University Press 1998. Autori Rada Bălan, Miruna Carianopol, Ștefan Colibaba, Cornelia Coșer, Veronica Focșeneanu, Vanda Stan, Rodica Vulcănescu. Consultanța: Rod Bolitho, INTEC, University College od St. Mark and St. John, Plymouth, UK si Sue Mohamed, freelance writer and consultant, UK. Coordonatori proiect: Ruxandra Popovici, Ecaterina Comișel. Asistent proiect: Mirela Ivan **(English News and Views XI, L1, editura Oxford University Press)**

1 Catalogul manualelor școlare pentru învățământul preuniversitar, disponibil pe site-ul Ministerului Educației Naționale și Cercetării Științifice, la adresa <http://www.edu.ro/index.php/articles/23366> (conform raspunsului Compartiment Informare Publică Lege 544/2001 din cadrul MENCȘ la solicitarea nr. 60/30.03.2016 transmisă de CRJ)

Clasa a XII-a

6. Manual limba engleză L1 Pathway to English. English Horizons. Student's Book 12. Autori Rada Bălan, Miruna Carianopol, Ștefan Colibaba, Cornelia Coșer, Veronica Focșeneanu, Vanda Stan, Rodica Vulcănescu. Oxford University Press 1999. Consultanța: Rod Bolitho, INTEC, University College od St. Mark and St. John, Plymouth, UK și Sue Mohamed, Freelance teacher trainer and writer. Coordonatori proiect: Ruxandra Popovici și Ecaterina Comișel. Asistent proiect: Mirela Ivan **(English Horizons XII, L1, editura Oxford University Press)**
7. Manual Limba engleză L2 Front Runner 4. Editura Corint. Autori : Ecaterina Comișel, Doina Miloș, Ileana Pîrvu. Referenți științifici: Prof. univ. dr. Ecaterina Popa, Universitatea Babeș Bolyai, Cluj-Napoca; Prof. gr. 1 Anca Iliescu, metodist, Colegiul Național Bilingv „George Coșbuc” , București. **(Front runner 4 XII, L2, editura Corint)**
8. Manual limba engleză L1. Editura Corint Educațional. Autori: Doina Miloș, Roxana Marin. Referenți științifici: Prof. gr.1 Ecaterina Comișel, Colegiul Național Bilingv George Coșbuc, București, Prof. gr.1 Anca Iliescu, metodist, București **(Manual limba engleză XII, L1, editura Corint)**

II. Ce arată manualele?

Lipsa din curriculum-ul Englezei, la nivelul unei pedagogii integrative, a oricărei preocupări, a oricăror aluzii sau teme de discuție cu privire la situația minorităților de tot felul din România este evident rodul unor metodologii ale căror priorități au rămas cu desăvârșire ancorate în „centura de securitate” a tematicii specifice manualelor anglo-americane sau metodologiilor cu tentă internaționalistă.

De aici, paradoxal, și meritele unor importuri tematice și imagistice care pot deveni un standard pentru alte discipline, mai puțin atente la criteriile unei pedagogii democratice interculturale. Dar tot de aici întrezărim și limitele de agregare inerente epocii în care au fost scrise; manuale în care singurele elemente consubstanțiale cu poziția elevului din România sunt câteva inserturi retorice care, din păcate, nu presupun angajamentul sistematic al autorilor către o perspectivă locală asupra minorităților de la noi.

În schimb, în ceea ce privește implementarea unor noțiuni precum dezvoltarea competențelor interpersonale, interculturale, sociale și civice (*Interpersonal, intercultural, social and civic competences*) și sensibilizarea la cultură (*Cultural Awareness*), manualele de engleză conduc în topul inventivității pentru că, în numele educației lingvistice, își permit importuri de idei, de texte și teme de reflecție care își au originile în culturile democratice - engleză, americană și (post) colonială britanică - la care aceste manuale se referă în primă instanță. Astfel de amalgamări care au ca fundal implicit cultura globalizării împlinesc, deliberat sau nu, un standard universal al pedagogiilor de liceu contemporane, pe care l-am dori, în lumina angajamentului european al României, explicitat la nivelul unei pedagogii pentru drepturile omului cu obiective clare. În viziunea noastră, aceasta s-ar putea agrega numai la scara unei perspective culturale locale și naționale, unde alegerea instanțelor didactice să se refere explicit la viața, statutul și problemele minorităților de tot felul din România.

Este evident pentru noi că, *de facto*, Engleza conduce în topul educației pentru diversitate, neegalată, din păcate, de discipline precum Educația civică, rămasă suspendată în orizontul istoric corespunzător sfârșitului de ani '90, sau Religia, o disciplină unde realitatea exemplilor

III. Prezentare Generală

nici măcar nu întrunește virtuțile minimale ale unei metodologii democratice, obligatoriu de reajustat urgent spre întrebări de istorie contemporană.

1. English My Love IX, L1, editura EDP

Redactat de un colectiv de profesori competenți, asistenți cercetători și consultanți internaționali, manualul se vrea pe alocuri mai mult decât un simplu manual de lingvistică, o expunere a fundamentelor culturii britanice - cu prezentarea unor fragmente literare și istorice tipice manualelor de cultură și civilizație engleză, potrivit metodologiilor British. În abordarea preponderent clasicistă a unor capitole de lingvistică bazate pe subiecte „standard” de felul *Hobbies, Music, Food*, recursul la registrele literare și istorice tradiționale apare ca un merit incontestabil al autorilor dar, prin inconsecvența și parțialitatea vizibile la scara întregului cuprins, și ca o limitare clară a mizelor manualului la curriculum-ul specific manualelor de conversație, la care se adăugă câteva elemente de cultură generală necesare turistului intercultural.

Altfel spus, manualul operează cu **limitări clare ale țintelor pedagogice**, ce ar fi putut și trebuit fi evitate ușor: **din sistematizarea autorilor lipsesc atât criteriile abordărilor politically correct, cât și elementele tematice ale educației anti-discriminare**; ne referim la prescripțiile împotriva stereotipurilor de gen, abordări ce ar fi fost absolut necesare în logica perspectivismului pro-globalizare propus de chiar colectivul de autori. Avem în față un produs hibrid între ambițiile culturale ale colectivului de cercetare și pragmatismul abordării „Globish”, unde temele și vocabularul sunt subscrise utilității lor practice pentru turistul internațional. English My Love, oricât de meritoriu la nivelul inserturilor lexicale complexe, are aparența unui produs mimetic al altor metodologii britanice asemănătoare destinate vorbitorului de nivel intermediar, urmărind și împlinind țintele pragmatice

cu atenție - însă fără preocupare manifestă pentru registrele etice ale comunicării sau pentru mizele explicite ale unei educații democratice, de anti-discriminare. Ne aflăm cu siguranță în fața unor scheme pedagogice cu miză importantă, însă mai toate trunchiate sau lăsate în faza de „crochiu”.

2. Front runner 1 IX, L2, editura Corint

Un colectiv de cercetători pertinenti în alte colective de redactare lasă din păcate, garda jos, alcătuiind un **manual din colaje și materiale pedagogice** ce par pe alocuri adunate din ghiduri turistice. Spunem ghid turistic, fiindcă **întregul manual ne dă senzația unui caleidoscop**, grație recursului excesiv la glose culturale și pop-culturale, fără suficiente fundamente metodologice. Adeseori, ca în instanța imagistică de la pagina 96, absența explicațiilor foto lasă loc unei reprezentări clișeizate a turismului internațional. Lipsa legendelor foto poate deveni o stereotipie prin chiar absența grijii la detaliu, în cazul acesta a unor contexte adecvate lecției „The holiday of your dreams” (de unde lipsesc majusculele din titlu - obligatorii în engleză, dacă e vorba de titluri); alte două ilustrații foto, una reprezentând Statuia Libertății, cealaltă reprezentând fotografia un grup de tineri (cu trăsături rasiale diverse) dansând pe o plajă, sunt lăsate fără vreun context explicativ adecvat, studentul fiind doar întreat în care dintre locuri ar alege să își petreacă vacanța.

Lăsăm la o parte aspectul sfidării sociale și inabilităților pedagogice implicite acestei abordări - unde destinatarilor lecțiilor le este foarte dificil să își imagineze destinații culturale și geografice inaccesibile lor - și rămase fără precizare la nivelul descrierii imaginilor. Dar, revenind la critica pedagogiei, ce ar putea ști un elev de paisprezece ani din Maramureș sau Dobrogea rurală despre Garfunkel's, Picadilly Circus, Oriel College, Oxford, St. Paul's Cathedral sau Queen Victoria's Memorial, astfel încât să se poată

implica într-o conversație competentă, afabilă în engleză cu colegii de clasă despre mai sus menționatele destinații de călătorie? Sau cum ar putea aceiași elevi să aleagă între *lunch menus* precum „French onion soup”, „Spanish omelette” sau „Fish and Chips”? (p.28 - Fig. 1) Iată un mozaic al inadecvărilor

Coffee and tea	£ 1.00
Fruit salad	£ 1.50
Tomato salad	£ 1.20
Apple pie + ice cream	£ 1.90
Spanish omelette	£ 3.25
Carrot cake	£ 1.50
Fish and chips	£ 3.25
Cheese cake	£ 1.90
Steak and vegetables	£ 3.70
Strawberries and cream	£ 2.10
French onion soup	£ 1.90
Orange juice	£ 1.20

Fig.1

de tot felul, fără nici cea mai vagă preocupare a autorilor pentru particularitate, locație, perspectivă sau legendă a contextului cultural al reprezentărilor -rămase mai mereu în stadiul de „sticker” – a se citi o suprapunere asociabilă contextului lecției numai din colțul cititorului-expert.

3. Front runner 2 X, L2, editura Corint

Plăcut surprinzător, inovator, manualul *Front Runner 2 X* aduce în prim plan o temă importantă a culturii democratice britanice, anume personalitatea și opera dramaturgului englez John Osborne (1929-1994), cu mențiuni ale unor piese ca „Look back in Anger” (Privește înapoi cu mânie -1956) sau „The Entertainer” (1957). Surpriza este legitimă, dacă ținem cont că în manualul pentru *Front Runner Clasa a IX-a* autorii rămân (probabil, deliberat) departe de orice perspectivă etică a discursului, preferând poziția mai sigură a neutralității. Inserarea scenei de deschidere din „Look Back in Anger” în planul de lecție, cu o descriere a personajelor ce implică recursul la termeni teoretici precum “direct description”, „through the eyes of another”, sau “self-revelation” (descriere directă, prin ochii celui alt, dezvoltare de sine) este o

noutate în peisajul manualelor de engleză.

La pagina 28 (Fig. 2), în secțiunea de *Revision and Skills Development* (Recapitulare și Dezvoltarea competențelor) urmând unei lecții despre job interviews în Londra, autorii aleg o listă de cuvinte-cheie și teme armonios asamblate pentru potențialul candidat străin la o slujbă pe piața britanică. Din

2. Work in pairs. Read the box and list the jobs appropriate for each quality.

patience / tolerance / ability to listen / energy / good fashion sense / flexibility / capacity to take quick decisions / creativity / attention to details / ability to speak foreign languages / dedication

Fig. 2

selecția autorilor, nu lipsesc termeni precum „patience, tolerance, ability to listen...ability to speak foreign languages” (răbdare, toleranță, discernământ la ascultare, capacitatea de a vorbi limbi străine), toate fiind tipice modelului de comunicare multicultural contemporan, de unde mențiunea deschiderii către alte stiluri de comunicare nu poate fi evitată.

Într-o altă secțiune a manualului (3rd Unit, *Black Cat*), **asistăm la o altă deschidere spectaculoasă metodologică spre retorică și gândire critică**, considerate în alte sisteme educaționale componente-standard ale instrucției democratice. Este vorba de introducerea noțiunilor „Plot, Exposition, Complication, Climax, Resolution” (Intrigă, expoziție, dezvoltare, punct culminant, rezoluție) specifice cursurilor de Academic Writing, unde discernământul vorbitorului (scriitorului) este educat în asociație cu potențialele capacități ale gândirii critice, anume abilitățile sale în comunicare, înțelegerea informației primite și în final, cu puterea de discernământ a adevărului, fie în formă estetică- asociat convențiilor ficțiunii, fie în forma cronicatului sau memoratului, unde regulile povestirii enunță materia adevărului factual (*fictional narrative vs. chronicling, memoir and reporting* – narațiune fictivă vs. cronică, memorii sau raport). La fel de utilă este introducerea criteriilor Sumarului și a exercițiilor de conformitate a cuvintelor ascultătorului în conjuncție cu textul CD-ului

anex, ce se referă la situații de comunicare fundamentale (*chronicle, report, memories*) și a situațiilor lingvistice unde excepțiile de articol hotărât sau pluralul atipic sunt determinante pentru competențele lingvistice ale vorbitorului ESL².

4. Front runner 3 XI, L2, editura Corint

Există fragmente literare și filozofice, exerciții, teme de reflecție și accente

2 ESL – English as a Second Language (engleza ca a doua limbă)

__. When the being that is labeled “slave” acquires dignity, he has already ceased to be a slave.

Fig. 3

morale în acest manual ce conturează țintele unei pedagogii antidiscriminare. Într-un efort considerabil de ajustare a metodologiilor post-coloniale, britanice sau americane, textul de față operează la puterea maximă cu toate criteriile propuse de analiza noastră, într-un regal al eleganței actului moral educațional și al didacticii adecvate, aplicate la o economie de forță a pedagogiei creative.

Lista de întrebări aferente acestora este și ea adecvată mesajului etic anti-discriminatoriu propus de și prin intermediul unor fragmente de literatură militantă ale prozatorului nigerian Wole Soyinka. Asistăm așadar, prin virtutea inserării în text a unui exemplu cu atare greutate, la un tur de forță împotriva determinismelor filozofice referitoare la condiția umană de extracție pesimistă și manieră dualistă prezente în gândirea unor filozofi premoderni englezi sau germani asemenea lui Hobbes, Locke, Hegel sau Nietzsche. Împotriva raționamentelor de sorginte neo-protestantă (a se citi: europocentrice, rațional-idealiste, imperialiste și pro-coloniale, tipice idealismului Hegelian, sau pur și simplu utilitariane- cu toate determinismele aferente viziunii pesimiste și cuantificative la adresa condiției umane), Soyinka definește individul, familia (tribală) și comunitatea ca inseparabile. Acesta neagă explicit filiația filozofică și istorică a modelului „stăpân-sclav”, a căror co-dependență postulată de Hegel face un

deserviciu major ideii de emancipare; la pol opus, Soyinka (re)definește demnitatea (fără să uite de dialectică) ca aspirație a unei lumi emergente (Africa postcolonială sau comunitățile afro-americane segregate) unde nevoia de libertate este descrisă ca imanentă, indestructibilă și, prin extrapolare, inerentă condiției umane - indiferent de apartenența la rasă sau civilizația codificate simbolic și istoric ca tipare dominante. Demnitatea pentru Soyinka exprimă „o esență” rezultată din relaționarea cu ceilalți - afirmată prin viața memoriei culturale colective, dar și prin evocarea singulară a traumei colective:

„when a being that is labeled “slave” acquires dignity, he has already ceased to be a slave.” (când o ființă etichetată ca sclav își câștigă demnitatea, aceasta a încetat să mai fie un sclav.) - Fig. 3.

La pagina 36, lecția continuă cu faimosul poem Telephone Conversation de același autor, iar exercițiul sugerat elevului este unul de comparație între ideile poemului și textul, la fel de important în Cultura Drepturilor Omului, semnat Eleanor Roosevelt - anume „The Great Question” (1958) unde interogația „Where, after all, do universal rights begin?” este adresată într-o suită de argumente compatibile cu percepțiile autorului nigerian. Vocabularul, ca și noile elemente de retorică propuse elevului, alături de Temele de discuție, atrag atenția asupra unui “idiom” particular al limbii engleze contemporane, anume vocabularul (filozofic sau literar, dar mai ales militant) asociat *retoricii* drepturilor omului.

5. English News and Views XI, L1, editura Oxford University Press

Manualul de față face parte dintr-o serie metodologică originală, cu obiective de învățare inspirate de dincolo de tehnicitatea unor manuale de gramatică și vocabular, din Retorică și Științele Comunicării. Acestea presupun cunoașterea fundamentelor gramaticale și completează modulele de bază

cu elemente de cultură a vorbirii și a scrisului, specifice nivelului avansat. Selecția temelor este una erudită, în care sugestiile culturale merg dincolo de posibilitatea clasificărilor simple în determinări tematice de gen sau într-un curriculum tematizat pe instruirea de drepturile omului. Deși texte precum shakespearenele *Anthony and Cleopatra* sau *The Tempest* (Furtuna) pot fi citite și din perspectiva Gender sau Postcolonial Studies (Studii de gen sau Studii postcoloniale) - și cu siguranță invită critica la aceste interpretări, accentul metodologic al autorilor nu cade pe tematizarile politice localizate, ci pe integrarea, mai degrabă, a tuturor palierelelor de competențe lingvistice, teoretice și critice necesare unui aparat intelectual și a unei culturi generale adecvate variilor situații de comunicare în engleza contemporană.

Deci, indirect, **prin chiar recursul la fundamentele retoricii, manualul aduce servicii importante unui model metodologic cu aplecare spre subiecte precum discriminarea de gen, rasă sau etnie, un demers mai degrabă absent din alte manuale și metodologii** a căror atenție declarată la elementele unei educații anti-discriminare ar putea să acorde un spațiu extins capitolelor aplicate de cultură generală sau pragmatică a comunicării.

Am extras din sinopsisul tablei de materii numai acele teme care capătă relevanță în economia unei metodologii de instrucție prodemocratice, cu prezența explicită a unor subiecte, inserturi textuale și prezentare a unor situații de comunicare importante pentru asumarea unor competențe intelectuale reprezentând standarde ale civismului într-un univers al globalizării. Astfel, fiecărui titlu de rubrică/subcapitol îi corespund câteva obiective de comunicare și situații lingvistice tipice:

Unit 2: Social Issues. „The World we live in”, asociată câmpurilor de vocabular „Civics, Social Work, Counselling, Animal Idioms, și acestea introducând funcțiunile retorice „Expressing agreement, Expressing reserve, Expressing disagreement”

Unit 3: „Discoveries and Inventions”, asociata câmpurilor lexicale „Personality

traits” și funcțiunilor retorice „Remembering, Forgetting, Reminding și Giving opinions (1)”

Unit 4: Arts, unde câmpurilor semantice aferente esteticii (artistic trends, words of French origin) le corespund funcțiunile retorice „Giving opinions (2) - de această dată pe teme de estetică și recepție a actului creator.

Unit 5: „In the news”, asociată ariilor de vocabular „Press terms”, Headlines, Personality traits” (din nou) și conexă funcțiunilor retorice ale discursului public, cronicatului și memoratului (Expressing surprise, curiosity, uncertainty, probability; expressing approval/relief; expressing indifference).

Unit 8: „The English Speaking World”, asociată ariilor de vocabular „countries, language characteristics and phenomena, common nouns derived from proper names, neologisms, ‘false friends’, language idioms, British vs American English, foreign-language related jobs, physical appearance” și conexă funcțiunilor englezei literare sau colocviale. Describing people oferă elevului posibilitatea de a folosi adecvat regulile descrierii atunci când vine vorba de o altă persoană, incluse fiind și diferențele vizibile de rasă sau constituție dintre indivizi.

Secțiunea finală încununează întregul demers metodologic cu o serie de sfaturi adresate scriitorului-student, unde secțiunile do's și don'ts sunt urmate de pagini "tehnice", a căror menire este să cultive virtuțile analitice într-o serie de contexte unde scrierea devine echivalentă cu abilitatea critică: Writing About Plot, Writing About Character; Writing About Theme, Writing About Setting și (poate cel mai semnificativ pentru calitatea unui manual cu ținte pedagogice în educația diversității) Writing About Point of View, unde sunt detaliate noțiuni precum perspectivele narațiunii subiective sau ale naratorului omniscient. (pp. 190-191)

Din nou, ne simțim datori să subliniem; metoda pedagogică propusă de coautorii ediției Oxford este una sintetică și sincretică la nivelul agregării tematice - una unde fundamentele lingvistice sunt asociate unui curriculum obligatoriu de teme și momente

din istoria culturii occidentale. **O astfel de sinteză pedagogică - actualizată în versiunea manualului pentru România cu elemente de cultură națională modernă - devine extrem de utilă elevului ce se lasă astfel instruit nu numai în subtilitățile lingvistice ale textului de factură literar - filozofică, ci și în strategiile critice tipice gândirii contemporane.**

Această abordare, empiric propusă și de alți autori de manuale de engleză români, cuprinde momente fundamentale de istorie culturală și standarde de elocvență tematică și ideatică. Acestea sunt specifice manualelor de Western Civilization și Culture and Values, iar în logica convergenței tematice în sistemul de educație Oxford, metodologiile pentru liceu anunță scara sporită a materiilor și elementelor pedagogice din ciclul universitar, ceea ce în România apare deocamdată ca o propunere nerealistă. Cunoașterea profundă a limbii engleze literare nu devine o țintă în sine, ci un vehicul de asociat în sistemul educațional britanic cu nivelul competențelor obligatorii de cultură generală (General Studies) cerute în sistemul academic anglo-american oricărui student universitar, indiferent de domeniul de studiu. Într-o lume postcolonială precum cea britanică, unde diversitatea vorbitorilor acoperă vaste arii culturale incompatibile la nivelul mentalităților locale, mizele pedagogice ale unor astfel de manuale țintesc spre definirea unui sens comun în comunicare, incluzând elementele de cultură generală și competență civică de asumat ca obligatorii într-o atare perspectivă globalizantă.

6. English Horizons XII, L1, editura Oxford University Press

Manualul English Horizons este ultimul dintr-o serie de patru, începând cu English My Love, Perspectives on English și English News and Views, ultimele trei fiind destinate ciclurilor introductive de studiu. Acestea reprezintă variante personalizate pentru studentul român ale metodei lingvistice Oxford Educațional, iar relevanța acesteia nu poate fi discutată decât în contextul adecvării metodei la nevoile cognitive și standardele educaționale asumate de Ministerul Educației

în virtutea angajamentului european. Astfel, cuantificarea noastră ia în calcul schimbarea de paradigmă aferentă "oficializării" metodei Oxford în învățământul românesc contemporan. Autorii rămân fideli metodei Oxford, cu scurte ajustări legate de prezența unor exercitii, în special de retroversiune - din limba română în limba engleză, din literatura și publicistica românească moderne. Această notă pro-literară nu este una întâmplătoare, căci întreg manualul se agregă ca unul de Cultură și Civilizație, cu module de literatură și eseistică engleză corespunzătoare lingvisticii de nivel avansat și culturii aferente nivelului de competență universitar într-o facultate britanică de umanioare. Semnificativ, aceste module de istorie literară sunt însoțite de lecții de naratologie, retorică și comunicare scrisă sau orală, incluzând scrisorile și regulile de adresare formale; metodologia Oxford dedică secțiuni de sine stătătoare „codurilor bunelor maniere” (behaviour codes), abuzurilor retorice (Raising awareness of manipulation in language) și **stereotipurilor de gen** (Awareness of gender stereotypes). În plus, manualul aduce în prim plan noțiunea de discurs, cu toate nuanțele aferente disciplinei Retoricii. Câteva elemente esențiale de metodă ce țin implicit de regulile discursului democrat și asociabile educației civice ar fi:

1. diferența între discursul public și cel privat, cu exemple din scrisorile formale și tipuri de jargon profesional;
2. metodele de captare a atenției publicului, ținând cont de specificul acestuia și mizele actului de comunicare;
3. regulile elocvenței într-o prelegere academică, dar și reguli ce țin de recepție, precum atenția la nivelul de competență și motivare al ascultătorului (Communicating experience). Tot aici sunt aduse în prim plan și justificările experienței vorbitorului în actele de comunicare cu miză formativă, unde abordarea diferențiată a actului vorbirii devine echivalentă cu atenția la contextul înțelegerii și la pedagogia comunicării.
4. modurile de compunere a răspunsurilor în funcție de atitudinile auditorului (inclusiv interpretarea tăcerii - *interpreting silence*);
5. recepția critică și autocritica actului vorbirii (debates, self-assessment), incluzând

dinamica dialogului între vorbitori cu valori, percepții psihologice sau priorități cognitive diferite ;

6. **regulile comunicării interculturale** (cross-cultural awareness, Value theory) – așa-zisele situații critice, unde atât umorul, cât și ambiguitățile de limbaj devin riscante;
7. regulile de compunere a adevărului în situațiile narațiunii confesive sau obiective, a memoratului, a cronicatului și a situației speciale a textelor literare, unde autenticitatea narațiunii este adjudecată în funcție de convenții estetice;
8. regulile de compunere ale discursului oral, cu prezentarea capcanelor retorice (un element crucial pentru educația democratică, aproape inexistent în alte manuale) și cu discuția unor noțiuni de etică a vorbirii - și acestea esențiale pentru proiectul unui compendium de cultură civică - precum rolul sincerității, onestității și frustrării în legătură cu asumarea responsabilității pentru relevanța discursului public.

7. Front runner 4 XII, L2, editura Corint

În încercarea autorilor de a reconcilia fragmente de metodologie democratică cu elemente de pedagogie aplicată din gândirea conservatoare, Front runner XII, L2, editura Corint rămâne un **produs hibrid**, oferind elevului în cautare de valori un potpuriu de idei la modă. Multă inovație, culeasă cu parcimonie de cele mai multe ori, dar nu egal valorificată.

Lecția „Privacy on the Internet,” un text adaptat după un script BBC intitulat I have a right (la paginile 84-85), aduce în prim plan **o problemă relativ nouă de etică**. „**Privacy on the Internet**” este o lecție cu mesaj cetățenesc, invitând elevul român să reflecteze la strategii inovative de protejare a intimității datelor pe web, atunci când statul democratic nu o face efectiv, încalcându-și astfel o obligație asumată față de cetățeni (al 12-lea drept fundamental consemnat în Declarația Universală a Drepturilor Omului prevede „Right to privacy at home, family and correspondence”). Astfel, devin treptat

acceptabile, în numele tehnologiilor ce permit supravegherea și monitorizarea datelor personale, derogări grave de la drepturi în numele siguranței naționale. Exercițiile propuse sunt creative, introducând elemente de retorică a dezbaterii publice și oferind elevilor șansa de a evalua critic tema introdusă prin lecție (unul dintre puncte cere elevilor să comenteze afirmația: „Right to privacy is a threat to national security” (p.85).

Oricât de substanțiale ar fi aceste mențiuni în cuprinsul unui manual de clasa a XII-a, de extins și altor manuale – indiferent de nivel, ne-am dori ca temele cheie ale educației anti-discriminare să își găsească ilustrații adecvate (a se citi ample – și ca mize cognitive și ca întindere) extinse, poate, în edițiile viitoare la scara unor metodologii de sine stătătoare, reflectate în planuri de lecție autonome.

De altfel, în metodologia de lucru a UN – Human Rights Committee, The Lists of Issues **reflectă întreaga listă a încălcărilor drepturilor omului**, în ordinea statuată de articolele documentului sursă International Covenant on Civil and Political Rights (1966/1976). Acesta este un document-sursă pentru libertățile fundamentale ale Drepturilor Omului, iar invocarea unui document-origine al politicilor de educație europeană într-o critică metodologică adresată manualelor de engleză nu este un simplu capriciu, dat fiind ca normativele educației UE la care România a aderat sunt consubstanțiale cu International Covenant on Civil and Political Rights. Ar mai fi poate de explicitat un aspect metodologic intra-disciplină, anume dacă manualele de Limba engleză (...doar așa se numesc) sunt sau au obligația să fie și manuale de cultură engleză sau sunt/ar trebui scutite de toate implicațiile majore ale acestei filiații în care lecția de limbă este adusă către cititor grație „vehiculelor” culturii britanice și americane.

8. Manual limba engleză XII, L1, editura Corint (Miloș-Marin)

Manualul Miloș-Marin, care **propune standarde tematice și retorice revoluționare** **ideii de educație interculturală**, plasează într-un mozaic complex diferitele clișee, prejudecăți și particularități de limbaj existente

În lumea vorbitorilor de engleză, **cu scopul explicit și perfect atins la nivel pedagogic de a semnala variile stereotipii legate de subiectele sau tonalitățile discriminatorii** în discursul moral despre ceilalți, de la textul cult până la colocvialismele juvenile folosite atât în UK, cât și în America. Astfel, exemplele de la pagina 15, în secțiunea Cultural Awareness (Unit 1: Education on The Road) fac posibilă, **în premieră pentru învățământul liceal românesc, dezbateră principiilor de educație interculturală în perspectiva timpului și relevanței de uz.** De exemplu, exercițiul nr. 4 invită studentul să comenteze o instanță istorică a educației femeilor într-un text teatral de R. B. Sheridan („*I don't think that so much learning becomes a young woman; for instance, I would never let her meddle with Greek, or Hebrew, or algebra [...] I would send her, at nine years old, to a boarding school, in order to learn a little ingenuity and artifice...*”). Textul ține de întrebările - odinioară progresiste, azi desuete - ale feminismului metafizic de secol XVIII, iar exercițiul ce pretinde elevului român să recunoască elementele ideatice anacronice din text este nu numai constructiv, dar și inspirat – în armonie cu exerciții similare din manualele de retorică de nivel avansat din lumea academică anglo-americană.

Deși necuantificată explicit printre indicatorii noștri, educația principiilor „Save The Planet”, de felul enunțării modurilor producției și alimentației sustenabile, cu menținerea zonelor geopolitice de influență prezente și viitoare, cât și a modurilor de producție și consum ecologice înscriu întreaga metodologie a manualului Miloș-Marin într-un parcurs pedagogic inovativ, cu elemente indiscutabile de pedagogie democratică, cu posibile aplicații interculturale prin introducerea unor articole de opinie extrase din presa anglo-americană, erudite atât în mize, cât și în limbaj. Acestea reflectă intenția declarată a autoarelor de armonizare a cunoștințelor tinerelor generații la era comunicării pe o planetă a cărei populație este pe cale să atingă nouă miliarde, unde prioritățile cognitive, cât și etica globalizării vor schimba cursul gândirii, comunicării și mentalităților.

La paginile 21-24, manualul **dedică o întreagă secțiune principiilor etice ale voluntariatului.** Fără să insiste asupra instanțelor discriminatorii, secțiunea aduce indirect în discuție motivele și mizele justițiare ale campaniilor de voluntariat, explicând și modalitățile de înscriere și acțiune în EVS-European Voluntary Service. La pagina 21, autorii postează un text difuzat la Radio România Internațional din septembrie 2006, unde tinerii sunt motivați să lucreze pentru ONG-uri și fundații de caritate. În ilustrațiile alăturate, sunt prezentate câteva activități tipice de voluntariat: masă pentru comunitari dezavantajați asigurată de efortul tinerilor, lupta împotriva violenței în școli sau conferințele pentru promovarea comunităților responsabile și principiilor ecologice.

Pe pagina următoare, descoperim o fotografie, pesemne preluată din baza de date a EVS,

Fig. 4

unde patru tinere de etnii și religii diferite sunt fotografiate împreună, în fața unei mese de campanie unde s-au colectat pachete cu hrană (Fig. 4).

Deși caseta subsecventă despre impactul pozitiv al EVS se referă la promovarea șanselor egale pe piața de muncă pentru tinerii europeni, credem că lecția ar fi fost mult mai valoroasă dacă la instanțele voluntariatului ar fi fost adăugate secțiuni explicite despre educația anti-discriminare, despre xenofobie și strategiile de contactare a clișeeilor xenofobe sau despre educația de gen, așa cum transpare ea în normele pedagogice ale manualelor de retorică din lumea anglo-americană.

1. English My Love IX, L1, editura EDP

Atât aplecarea pentru regulile de comunicare și percepție a grupurilor dezavantajate, cât și instrucția fundamentelor gândirii critice, cu elementele de discurs și exprimare scrisă formală **lipsesc**, în pofida numărului record de co-autori și consultanți științifici. În virtutea acestui model parțial, de facto reductiv la nivelul mizelor pedagogice, autorii (mereu atenți la elementele lexicale și gramaticale) par a fi rămas programatic indiferenți la revoluțiile culturale ale modernității, ne gândim în special la elementele de discurs al militantismului postcolonial - de la emanciparea femeii până la revoluția sexuală și mișcările de emancipare ale minorităților etnice, rasiale, religioase sau sexuale.

Reproșul nostru are și relevanță punctuală, dar și justificare exhaustivă: în pedagogiile contemporane ale predării, registrele lingvistice sunt introduse în conjuncție cu retorica și compunerea, ambele fundamente ale exprimării corecte, aducând în prim plan adecvarea vorbirii și scrierii la regulile comunicării, cu menționarea registrelor, informale, formale și în particular cu introducerea regulilor de comunicare politically correct și/sau anti-discriminatorii. English My Love **propune selectiv o listă a formulelor de adresare politicoasă** (p.115), **fără să aprofundeze expoziția cu elementele exprimării antidiscriminatorii** (ex: sexisme și formulele alternative de exprimare cu atenție la ecuația de gen nu sunt incluse aici). Din această perspectivă, English My Love poate fi judecat ca un manual anacronic, în pofida consistenței incontestabile la nivelul pedagogiei lingvistice.

2. Front runner IX, L2, editura Corint

O excepție de la regula de compunere a acestui manual inspirat din pedagogia „WASP” (acronim pentru White-Anglo-Saxon-Protestant - semnificând ideologia „pro-white”

de esență conservatoare, de unde **elementele sensibile, rasiale, perspectiviste și în special ideatica anti-discriminare tipică culturilor postcoloniale sunt înlocuite deliberat cu imagini de ocupații, sporturi și activități tipice spiritului englez**) o reprezintă cele două portrete de la pagina 48, reprezentându-i pe Michelle Rodriguez și Bob Marley, unde este abordată tema succesului și talentului în conjuncție cu statutul de minoritate vizibilă. În alte instanțe, grafica manualului alege, deliberat sau nu (!), portretele de tineri caucazieni sau figuri iconice pentru instituțiile Imperiului Britanic sau ale culturii americane „mainstream”.

3. Front runner 2 X, L2, editura Corint

Registre pedagogice novatoare sunt aduse în prim-plan de textul și de lista de întrebări de la paginile 102- 103, unde este evocată istoria jazzului în conjuncție cu opera literară a lui Francis Scott Fitzgerald. Ilustrațiile se referă la „scandalul” emancipării femeilor tinere în anii douăzeci (Roaring Twenties), cu referire la Flappers (grupul istoric ce a lansat o școală de gândire în istoria feminismului contemporan) și la Anti-Flirt League - asociația conservatoare de tristă faimă a mamelor protestante și protestatare împotriva „actelor propriilor fiice”. Fragmentele sunt extrase din The Great Gatsby (1925) și, în particular, din Bernice Bobs Her Hair, un fragment ce în timp a devenit iconic pentru lupta de emancipare a femeilor în America anilor douăzeci. Este urmat de un exercițiu subtil, unde elevului i se cere să reconstruiască mesajul dialog cu valoare de pamflet cu referire la cultura și prejudecățile societății contemporane. Într-un text literar scandalos pentru mentalitățile conservator-republicane ale vremii, două fete de 18 ani, Marjorie și Bernice, își dau sfaturi despre cum să „agăți” băieții într-un club de dans și să le reții atenția pentru proximă ocazie; The Flappers, aflăm din cuprinsul lecției, „...went out without a man to look for them, went to all-night parties, drove motor cars, smoked in public and held men’s hands without wearing gloves.”

Este admirabilă opțiunea autorilor, descoperim ca excelent, exemplar și util **insertul unei lecții pro-feministe și de extins și la alte instanțe pedagogice și manuale de limba și cultura engleză.**

La nivelul lecției de lingvistică, vocabularul introdus de autori corespunde mesajului social al lecției, explicitând pentru elevul român figurile retorice ale discursului. O altă secțiune (pp. 8-9) este acordată culturii pop nord-americane, cu fragmente de text și ilustrații dedicate unor vedete de culoare ca Usher, Halle Berry și Beyonce. Fără a aduce în prim plan elemente de mesaj militaniste, aceste instanțe comunică indirect elevului ideea că talentul și meritele individuale nu au culoare sau rasă. În continuarea mesajului și curgerii imaginilor, activitățile propuse elevului „Write a page presenting your favourite celebrity” (pp. 8-9) apar ca o invitație la justificarea alegerii în funcție de criterii de valoare autentice, nediscriminatorii. Un pas în plus din partea autorilor ar fi fost poate necesar: prezentarea elementelor biografice ale unor personalități de culoare ar fi adus un plus etic pedagogiei antidiscriminare.

Lecția nr. 8, „A demand for civil rights” este dedicată istoriei drepturilor omului în SUA, aducând în prim plan un calendar al **luptei împotriva segregării rasiale** pornind de la 1788, data adoptării Constituției Americane, până în 1988, când Jesse Jackson a candidat la Președinția Statelor Unite. Insertul fotografic de pe pagina 84 îl arată pe președintele John Kennedy prezentând Congresului „...a complete Civil Rights Bill”, inaugurând o reformă de esență a libertăților în Statele Unite, anume abolirea segregării rasiale devenită lege în 1964.

Lecția continuă cu câteva elemente pedagogice inspirate: mai întâi enumerarea principiilor democratice ale societății civile americane, pe care studentul este invitat să le comenteze și să le explice în funcție de importanța atribuită fiecărei idei; apoi, precizarea diferenței între „civil and political rights”, „cultural rights” și „economic rights”. La secțiunea Reading, ce continuă pe pagina 85, descoperim un **text amplu despre istoria luptei anti-segregare** în sistemul educațional

din SUA, incluzând drepturile femeilor și al nativ-americanilor, urmat de exerciții și teme de discuție pentru aprofundarea unor termeni cheie, precum „to segregate”, „suffrage” sau a unor aserțiuni legate de subiectul lecției (E.G. „Few Americans believed that women could work in offices”).

Lecția continuă în aceeași notă pe paginile 86-87, cu un nou capitol de lectură, de data aceasta pe **tema drepturilor femeilor afro-americane (cazul Rosei Parks)**, redactat cu aceeași atenție lăudabilă pentru detaliile legate de coerența și consistența mesajului social transmis în secțiunea Reading. În rubrica următoare de la pagina 87 (Tape Activities), studentului i se sugerează să asculte discursul „I have a dream” de Martin Luther King și să decidă asupra relevanței mesajului, precum și a implicațiilor momentului pentru societatea americană contemporană. Iată un insert pedagogic exemplar, urmat de o a treia și o a patra și o a cincea secțiune (p. 88-89; 90-91). Pe pagina 88, tema de conversație, intitulată „The fight for equal rights”, propune elevului următoarele întrebări:

- Are there any inequalities in our society?
- Do we all have the same access to information and education?
- Does gender, age or place of work create inequalities?
- Do all employers of a company have equal rights?

Caseta anexă intitulată British Democracy in Action introduce pentru elevul român principiile sistemului electoral britanic. Într-o notă analogică de egală valoare pedagogică, biografiile lui Martin Luther King și ale lui John Lennon sunt afișate alături de un extras din „I have a Dream”, în vreme ce Tape Activities invită studentul să analizeze textul și contextul cântecului Beatles „Imagine”- ce face referire la convergență de viziune și sinergiile de expresie ale celor doi militanți. În lecția 9, intitulată „Atlanta - capital of the South” este adus în prim plan romanul *Pe aripile vântului* de Margaret Mitchell, iar sumarul, ce face trimitere atât la textul cărții, cât și la ecranizarea sa clasică aduce în prim plan noțiuni precum The Civil War și facilitează învățarea unui capitol de istorie important pentru formarea Statelor Unite și implicit

pentru istoria democrației în America.

4. Front runner 3 XI, L2, editura Corint

Laureat al premiului Nobel pentru Literatură, scriitorul de origine nigeriană Wole Soyinka este prezentat la pagina 34, într-o lecție intitulată „The quest for dignity”, într-o serie de patru definiții conexe ale demnității – în fapt un fragment unitar de eseistică morală și, credem, un fundament teoretic de citat și în alte manuale sau discipline – precum educația civică sau istoria contemporană. Citatul de față, transformat într-o lecție urmată de întrebări, aparține seriei Reith Lectures inaugurate în 1948 de BBC, iar simpla includere a mențiunii legate de originea acestei lecturi semnaleză atât studentului, cât și pedagogului o sursă de cultură modernă de mare valoare.

Lecția despre Globalizare (p. 84) cuprinde un fragment al lecturii al sociologului britanic Anthony Giddens (1999), extras din fonoteca Reith Lectures. Se pomenește în fragmentul ales despre revitalizarea identităților culturale, cât și despre **schimbarea structurilor și mentalităților familiilor tradiționale** de pretutindeni, ca urmare a căderii Imperiului Sovietic și a comunismului – și ca efect al formării unei conștiințe și societăți globale în era internetului, „a global cosmopolitan society”.

Oricât de multe probleme de adecvare la realitatea contemporană ar pune acest mod de gândire, deja clasat de realitatea istoriei recente, simpla sa includere în manual aduce un serviciu tezelor pedagogiei democratice, unde **globalizarea**, cu toate argumentele pro și contra, rămâne fundalul sociologic cel mai adecvat comunicării în engleză și despre diversitatea culturală pozitiv relevată prin tocmai „anglicizarea” comunicării.

Adăugarea unui exercițiu de reflecție filozofică unde elevului îi este solicitat să identifice domeniile unde globalizarea a schimbat lumea pozitiv, laolaltă cu riscurile rezultate din intensitatea aculturării inerente procesului conferă lecției o notă de erudiție și actualitate indiscutabile.

5. English News and Views XI, L1, editura Oxford University Press

La pagina 28 (Fig. 5), studentul este confruntat cu o lecție de cultură civică - bazată pe Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului din 1789 și pe Declarația Universală a Drepturilor Omului adoptată de Națiunile Unite pe 10 decembrie 1948.

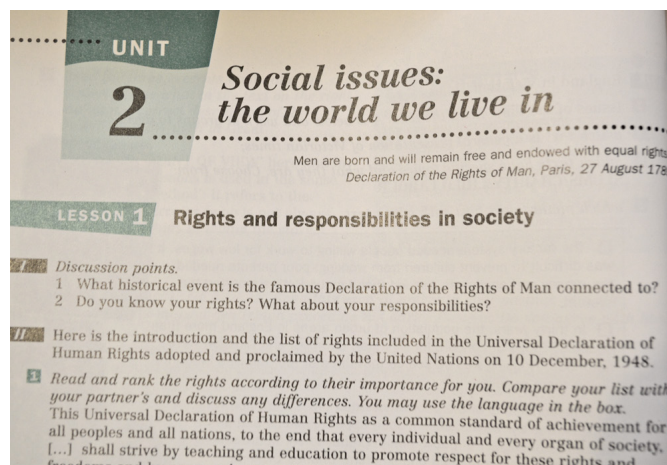

Fig. 5

Importanța elementului tematic este subliniată grație inserturilor de retorică și lingvistică tipice dezbaterilor politice și militantismului civic englez. La capitolul „drepturi”, elevului i se cere să clasifice **drepturile omului** într-o ierarhie personalizată cu privire la prioritățile individuale. Exercițiul subsecvent lecției solicită însă atenția distributivă a clasei într-o clasificare riguroasă a claselor de drepturi, conform criteriologiei de lucru a Națiunilor Unite (A. Social, economic and cultural rights; B. Civil rights; C. Political rights). Acestea includ termeni standard precum „the right to freedom of thought, conscience and religion”, „the right to a nationality”, sau „the right to participate in the cultural life of community”. În caseta alăturată (Useful Language) sunt introduse elemente de vorbire subiectivă/colocvială acceptabile într-o dezbateră civilizată (Expressing agreement, Expressing reserve, Expressing disagreement).

La pagina 29, elevului i se propune să lectureze patru interviuri luate la cabina de vot unor cetățeni sau lideri de opinie, unde subiectele implică determinarea responsabilității individuale asupra alegerii, descoperirea dreptului la spațiu privat, relevanța grupurilor civice de presiune politică

și a „forumului” de idei și pretenția legitimă a cetățeanului la corectitudine și transparență din partea aleșilor. Exercițiul 3 reclamă atenția cititorului spre contextul adecvat al termenului lobby(ing) în instanțele textuale anterioare, dată fiind polisemia termenului.

Notabilă este și apariția unei sugestii revoluționare în enumerarea „drepturilor”, anume sugestia „drepturilor animalelor” (vezi lecția A dog's life la p. 37 - Fig. 6 - și caseta Info de la p. 38) în legătură cu dragostea englezilor pentru câini și campaniile pentru abolirea cruzimii la adresa animalelor.

Toate acestea - și vorbim doar despre un manual de engleză, nu despre unul de cultură politică - **sunt ilustrații pedagogice ce se cer (încă) inventate sau măcar transplantate în curriculumul de educație civică național!** Mutatis mutandis, elementele unui curriculum pentru educația democratică au în vedere standarde universale valabile, unde agregarea disciplinară nuanțează, nu trunchiază temele și contextele comune și obligatorii de reflecție morală.

La pagina 29, în cadrul aceleiași Unit 2 „Social Issues...”, activitatea propusă grupurilor de lucru în clasă este aceea de a comenta și clasifica lista celor mai injurioase comportamente anti-sociale în funcție de normele culturale ale țării de origine a studentului; în adaos, cititorului i se propune să aleagă pedeapsa adecvată pentru fiecare tip de ofensă sau infracțiune invocată în funcție de estimarea personală a gravității faptelor.

Inserarea unor teme majore ale literaturii moderne, precum recursul la **monologul interior al Virginiei Woolf** (1882-1941), o tehnică narativă stimulând subiectivitatea și deliberările interioare cu conflicte de perspectivă între imaginile memoriei și reșezările amintirii voluntare duc inevitabil discuția la conflictele identitare ale omului modern.

este urmat de câteva întrebări esențiale din punct de vedere al standardelor filozofice ale lecției despre identitate, conducând studentul către o înțelegere a subtilităților narațiunii referitoare la întrebările dedublării interioare și a construcției de gen - o instituție a identității ce se declină în atributele și percepțiile „cetățeniei”. (P. 141, A & B) „Which of Mrs. Dalloway two worlds do you find more interesting: the INNER of the OUTER? Which world tells us more about Clarissa Dalloway? Which is the real Clarissa, «the citizen» or «the woman»?”

Urmând clasificări pe două coloane ale virtuților celor două lumi aduse în discuție de personajul Clarissa, **definiția complexă a monologului interior împlinește mesajul**

LESSON 4 A dog's life

Discussion points.

- 1 Does the title of the lesson suggest a good life to you? What do you associate it with?
- 2 What is the connection with the pictures?
- 3 Is there a Romanian equivalent of this expression, "a dog's life"?

2 Read the following news items carefully. What points do they have in common? How are they relevant to the topic of the lesson?

The Times 2 September 1995

Man starves to death after his dog is rescued

A man whose dog was taken into care because he could not afford to feed it, was found dead of starvation 17 days later.

Tim Anstey, 44, had not eaten for 50 days when he asked a dog warden for help, and gave his dog away saying that he couldn't afford to keep the dog any longer as he had no money and no food.

The warden and the police were concerned about the man who was too weak to stand without help, and called the social services. However, nobody called at the house until the police were alerted again 17 days later, when they discovered Mr. Anstey's body.

Surgeon's widow leaves £600,000 to animal charity

A woman has left her entire £600,000 estate to the Scottish Society for the Prevention of Cruelty to Animals (SSPCA).

Agnes MacRae, the widow of a surgeon from Portsoy, Grampian, drew up her will several years ago and she stated that if she survived her husband and they had no children or close relatives, her estate would go to the SSPCA.

The money will be used to complete building work on animal welfare centres in Glasgow and Hamilton that care for abused, abandoned and stray dogs and cats.

warden supraveghetor
stray dog câine vagabond
mortgage ipotecă

2 Work in pairs. Tell your partner what impressed you most in the news items and explain your own view towards such aspects of life.

37

Fragmentul selectat din Mrs. Dalloway

Fig. 6

lecției în regimul elementelor de cultură esențiale unei educații democratice la standarde contemporane, oferind studentului accesul la registrele psihologice și narrative tipice subiectivității de secol XX.

La pagina 142, o altă temă de discuție contextualizează din perspectiva etică, filozofică și istorică noțiunile de teorie literară introduse la pagina 141. În caseta *What Values Are Left*, elementele gândirii moderne sunt asociate în registre etice conexe, conform succesiunii și asocierilor tematice din metodologiile-standard occidentale.

De exemplu, contribuții la istoria gândirii moderne precum cele ale unui Darwin, Marx sau Freud sunt comparate pentru efectele distopice și alura cinică, „dezvrăjită”, și mai ales pesimistă a eticii moderne - unde imperatiile progresului tehnologic, profitului economic obținut cu orice preț și al eficienței în muncă au generat o societate a exploataării - eclipsând imperatiile morale creștine ale carității și datoriei față de aproape.

Astfel, unor noțiuni precum „survival of the fittest”, „neurosis”, „Oedipus Complex”, „psychoanalysis”, „left-wing thinking”, „atheist thinking” sau „class struggle” li se determină nu numai conținutul lingvistic adecvat ci, grație metodei comparative, li se schițează și câmpul semantic extins la complexitățile unui discurs critic de nivel avansat, acestea pregătind de timpuriu elevul pentru nivelul de studiu universitar în limba engleză aferent științelor sociale sau umanioarelor - așa cum se predau acestea în lumea academică britanică.

6. English Horizons XII, L1, editura Oxford University Press

Iată un manual pentru educația culturii politice a tânărului în cautare de inspirații justițiare de extracție anticolonială! La pagina 19, textul lecției despre *The Pop Revolution* aduce în prim plan mișcarea civică lansată de barzi ai generației hippie: Bob Dylan și Joan Baez sunt invocați pentru protestul împotriva războiului din Vietnam. Pictorul Andy Warhol, a cărui lucrare iconică „Campbell’s Soup” (1968) este reprodusă în textul lecției alături

de o imagine a Festivalului Woodstock, este amintit ca artist-militant al culturii anti-consumeriste și „anti-Establishment”- urmând asasinării președintelui Kennedy (1963) și a lui Martin Luther King (1968).

Textul este unul de nivel introductiv. Ca și în alte locuri, **introducerea simplă a unor teme de cultură a modernității** deschide gustul și preocuparea cititorului-elev de registre istorice, narrative și critice mai complexe - o nevoie pe care manualul o propune, fără îndoială, deși o împlinește doar secvențial, în enciclopedismul precizărilor istoricizante de tot felul.

Într-o notă istoricistă, tipică didacticii manualelor de Cultură și Civilizație, temele de discuție și reflecție de la pagina 19 - „The USA after World War II” - invită studentul să asculte înregistrările *The Voice of America* și să identifice ordinea și semnificația unor momente precum „The War în Korea”, „The Civil Rights Movement”, „The War in Vietnam”, „political assassinations” sau „Flower Power”.

În caseta de la baza paginii 42, Lecția „A Bird’s Eye View” prezintă sumarul textului *A Passage to India* (1924) de E. M. Forster, o narațiune cu mesaj anti-colonial, unde prietenia unui englez și a unui indian este testată de condițiile politice adverse egalității politice din India aflată sub dominație britanică.

Alături, pe pagina 43, descoperim o casetă „Info” de numai 8 rânduri, alături de o ilustrație reprezentându-l pe Ghandi, unde explicația este redusă la scara unei note biografice succinte. În schimb, pe pagina următoare, un fragment din „A Passage to India” este propus studentului pentru discuția unor termeni tehnici de teorie literară precum „omniscient writer”, „detached autobiography”, „interior monologue”, „multiple point of view”, „observer narration”, „diary narration” – noțiuni propuse anterior în manuletele Oxford pentru ciclurile de studiu introductive și repuse în discuție în *Activity Book*, cartea de exerciții conexă manualului de față, în secțiunea *Culture and Civilization*. Ca și în alte instanțe, accentele cognitive ale metodologiei Oxford se leagă de prioritățile cultivării gândirii critice, fără să încerce tematizarea sau critica de idei aferente

mesajului militantist al fragmentului literar citat. Un alt fragment din *The Guardian* (July 1995) se cristalizează ca o pledoarie pentru educație multiculturală și anti-discriminare în sistemul educațional al Commonwealth. (p.75 - în caseta „We've got to make multiculturalism into a positive thing”).

O lecție despre Identitate (pp. 47-49) încununează metoda perspectivă propusă de designerii educației Oxford. Inaugurată de maxima aristoteliană „Man is a social being”, construcția ego-ului este atașată unor determinanți culturali tipici teoriei culturale și temeii identității. Eul este prezentat ca un construct psihologic și social dependent de factori externi precum ierarhie socială, cutume culturale, națiune, obiceiuri sau sens al apartenenței. Scrutinul teoriilor identitare, o premisă a oricărui discurs filozofic contemporan, nu se oprește însă aici.

La paginile 68-69, o altă lecție despre Identitate reia tema din punctul de vedere al psihologiei comunicării în clasă (All about Humanistic Education „Caring and Sharing in the Foreign Language Class”, Mokowitz), oferind elevilor o nouă perspectivă asupra propriei lor situații de comunicare în grup, subliniate fiind imperativele atenției la limitele interlocutorului, situației de comunicare și nevoii de explicitare și diversitate în discuțiile/ dezbaterile publice. O altă fațetă a discuției substanțiale despre Identitate este reprezentată de lecția despre Teatrul Absurdului, ilustrat de livretul piesei „The Caretaker” de Harold Pinter, unde termenilor „Loneliness, Communication, Dream și Identity” li se propun descrieri contextuale, legate de mesajul fragmentului dramatic citat.

7. Front runner 4 XII, L2, editura Corint

Lecția nr. 8, „*They may be poor but not stupid,*” deschide elevului un orizont nou: **Muhammad Yunus**, economistul câștigător al premiului Nobel pentru pace pentru politicile de micro-credite adresate săracilor din Asia a generat, alături de Grameen Bank o mișcare socială amplă de propășire economică și socială în satele sărace ale Bangladeshului, generând, împotriva dependenței de instituții

globale precum FMI și World Bank, soluții eficiente într-un ajutor reciproc și răspundere locală pentru viitorul comunității. Temele de discuție cer elevilor să dezbată importanța unor noțiuni precum „creativity and the energy of the poor”, aducând în discuție noțiuni de economie politică vitale pentru cititor, contemporan atât al societății postindustriale, cât și al sărăciei endemice de eradicat cu mijloacele alternative ale autonomizării, inițiativei și creativității locale.

Textul lecției „*Make some noise*” se referă la **revoluția pașnică propusă de Amnesty International**, contând pe efectul incitant al muzicii, festivalurilor tematice și acțiunii civice non-agresive asupra opiniei publice atunci când vine vorba despre discriminare și nedreptate. Textul exercițiului se referă la versurile lui John Lennon din antologicul *Imagine*. Studentului i se cere să elaboreze propriul discurs pe marginea ideilor din textul cântecului, ceea ce devine pretextul unei direcții de lucru deopotrivă originale, utile și incitante: „Use John Lennon's ideas in *Imagine* to design a speech for the promotion of peace and togetherness. Start by addressing your audience by you and finish by including everybody into us”.

Un pas promițător spre inserția adecvată a unor elemente de gândire critică îl reprezintă lecția despre „**Europe and the headscarf**” (ar fi fost de apreciat capitalizarea titlului după regulile ortografiei britanice). Aici, autorii adoptă postura liminalității, incluzând punctele de vedere alternative ale bloggerilor de ambele convingeri, pro-headscarf și anti-headscarf wear. Caseta introductivă spicuește **un caz de discriminare celebru** din istoria conflictului ideologic, generat odată cu impunerea secularismului în Turcia (cazul Leylei Şaahin, exclusă dintr-o facultate de studii medicale din Turcia pentru refuzul de a-și da jos eșarfa) ajuns în fața Curții Europene pentru Drepturile Omului. Exercițiile sunt și ele atent compuse, deoarece întrebările respectă explicit logica perspectivismului.

Casetele de exerciții cu instrucțiuni adresate elevului pentru elaborarea unui „Argumentative Essay” sunt și ele binevenite, deși la nivelul de complexitate ideatică al

textului propus în lecție, instrucțiunile rămân la nivel de beginner, fără o explicitare suficientă a criteriilor și economiilor textuale ale contra-argumentării – atât de specifice manualelor de Reason and Writing, de unde autorii au preluat (în premieră) exercițiul.

La paginile 18 și 19, lecția „*Put a smile on your face*” deschide un orizont nou elevului - care devine martor al unei teme valoroase, anume **serviciul comunitar**, o practică tipică școlilor americane, orientate spre grupuri etnice și culturale din vecinătățile deservite de școlile respective.

Astfel, elevul român are ocazia de a învăța, chiar dacă la o primă vedere, despre un element important al pedagogiei participative, anume **social-service education projects**, unde misiunea elevului sau a grupului de elevi organizatori este aceea de a imagina și duce la bun sfârșit evenimente culturale adresate comunităților locale sau a unor subgrupuri țintă din aceste comunități. Exemplul, ales de autori dintr-un editorial pe teme educaționale (Teens take on leadership roles through community service, by Rachel Sarah) este inspirat de gestul unei tinere de 17 ani din Palo Alto, California, care își propune să motiveze tinerii de origine evreiască din Bay Area întru explorarea originilor lor culturale.

8. Manual limba engleză XII, L1, editura Corint (Miloș-Marin)

La paginile 88-89, subiectul lecției „We are what we eat”, este dedicat campaniei educaționale anti-obezitate, activă atât în Europa, cât și peste ocean. Glosăm pe marginea textelor prezentate de autori: oricât de utilă în economia unui demers pedagogic modern, acestei lecții îi lipsesc elementele de prevenire a prejudecăților, prezente atât în limbajul adresat inadvertent, cât și în percepția generală a „obezilor”, mai delicat descriși în engleza americană ca „horizontally challenged” ; în literatura „politically correct”, aceștia sunt prezentați ca victime ale unor afecțiuni psihologice și fiziologice ce necesită înțelegerea celorlalți, a comunității neafectate de această flagel modern, datorat nu numai sedentarismului, dar și dietelor incomplete, semn al unei alimentații sărace

în vitamine - asimilate în Occident mai ales lipsei posibilităților financiare și nu excesului de opțiuni.

Chiar dacă scopul declarat al lecției este atins, anume cultivarea obiceiurilor alimentare sănătoase, o abordare mai nuanțată la nivel lingvistic și filozofic este imperativă, dat fiind că exercițiul de traducere din română în engleză de pe pagina 89 abordează problema obezității în termenii cei mai explițiți, fără includerea unor ritualuri de exprimare neofensive -de neevitat în engleza cultă- de asociat mențiunilor despre supraponderali.

La paginile 72-73, descoperim o întreagă secțiune „Sound, Light and Magic” dedicată **festivalului artistic „Fringe”** din Edinburgh. Deși conceptul „Fringe” instaurează domnia experimentelor teatrale neconvenționale, scandalizante sau neacceptate în teatrele conservatoare, arareori ponderea spectacolelor tematizate LGBT este menționată în descrierea conceptului.

Înșiși organizatorii recunosc că evitarea definițiilor cu caracter militant din alcăturile de program ale Fringe țin nu de autocenzura organizatorilor, ci mai degrabă de amalgamarea implicită actului teatral a temelor, expresiilor și simbolisticii queer – mereu prezente în țesătura spectacolelor prezentate, fie în natura aluziilor culturale, fie în prezența mesajelor explicite, ce definesc conceptul dramatic „fringe” în relație cu chiar problemele de paradox identitar (sexualitate și gen, clasa socială, rasă, religie și valori culturale).

Din păcate, oricât de binevenită ar fi lecția despre Fringe, nici textul de prezentare, nici exemplele de context lingvistic din structura exercițiilor nu fac vreo referire la contextul de gen sau la militantismul ideilor incendiare inerente festivalului (acum, prin extinderea evenimentului în alte țări, festivalurilor) Fringe, acestea promovând în culturile anglofone contemporane, asemenea mai vechiului Woodstock sau festivalurilor populare carnavalesci, un interval de timp special, dedicat formelor de expresie alternative, etichetabile ca „eretice” în raport cu normele simțului comun. Dintre definițiile preferate de

autorii manualului reținem câteva intenții de adecvare a conceptului la diferitele situații lexicale ale ideii (p. 73), toate formulate însă extrem de prevăzător și neatrăgător pentru mizele noțiunii de marginalitate asumată și rebeliune împotriva idolilor culturii oficiale prezente în (contra-)ideologia adeptilor „Fringe”.

Întrebările din exercițiul „Are you ready for college?” au menirea de a-l familiariza pe elevul român vorbitor de engleză cu situații de „political correctness” prin referința la umorul subtil, la limita atitudinii „politically incorrect”, al studenților de colegiu britanici. Autorii dau curs intenției explicite (dat fiind și pachetul de aplicație Europass de la sfârșitul manualului necesar -până astăzi- înscrierii în instituții de învățământ britanice) de a pregăti viitorul student român -vorbitor aproape fluent de engleză- pentru stagiul viitor în instituții de învățământ britanice.

Exemplele de folclor lingvistic sunt variate și depășesc mult mizele instrucției englezei

colocviale, pregătind deja vorbitorii pentru o întregă lume a oraliității, a figurilor retorice alambicate și a umorului greu de decelat în absența unui stagiul de conversație cu vorbitorii nativi. Să reținem pentru adecvarea lor exemplară următoarele exerciții: „The most important feature in a roommate is: [...] Their main goal in life isn't to prove heterosexuality is vastly overrated – ceea ce, în virtutea jocului de cuvinte (ce semnifică preferința pentru un partner de cameră heterosexual și conservator, fără intenția de a ofensa cititorii de alte convingeri), ceea ce pregătește elevul-neofit în lumea engleză pentru o situație lingvistică subtilă, unde preferințele sunt exprimate indirect.

La fel, în exercițiul următor (nr.2), ironia răspunsurilor multiple-choice din situația ipotetică „you desperately need a good grade in your English Lit class” toate răspunsurile ipotetice sunt extrase din umorul pedagogilor britanici, a căror strategie de fond este apropierea de studenți prin repositionarea față de propriile lor clișee lingvistice.

V. Mențiuni stereotipe la adresa diferitelor minorități

1. English My Love IX, L1, editura EDP

Este de remarcat, în pofida preferinței autorilor pentru exemple din istoria muzicii pop/rock și **prezența**, la nivel fragmentar, a **mențiunilor tematiche la cultura minorităților** vizibile, precum jazzul și legătura sa cu afro-americanii, într-un insert abrupt, după o lecție - la fel de incompletă – despre Mozart, Beethoven și Wagner. În activitatea aferentă lecției de la paginile 52-53, The Roots of Modern Music, autorii inserează câteva fragmente din istoria muzicii religioase a comunităților de culoare (*Negro Spirituals*), a blues-ului și a jazzului de New Orleans.

Lipsesc de aici elementele retorice de adresare obligatorii, termenilor „Negroes”

și „Blacks” (as in Black Culture) nefiindu-le precizate limitările semantice sau valențele discriminatorii (Fig. 7) - cum ar fi situațiile de comunicare directă unde „Afro-American,” „African descent”, etc. sunt alese ca formule în situațiile de comunicare interculturale.

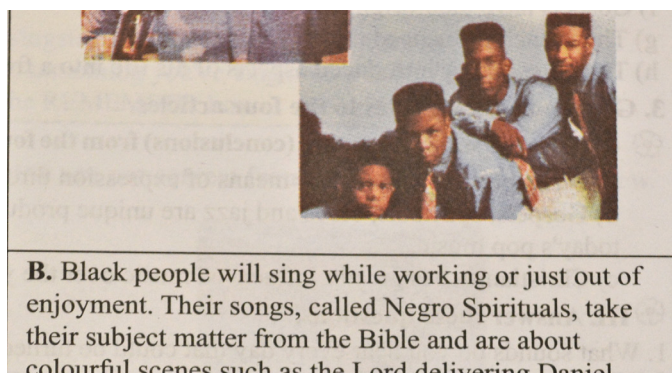

Fig. 7

2. Front runner 1 IX, L2, editura Corint

La pagina 90, stereotipiile de abordare trebuie discutate în legătură cu ilustrația și textul despre Francis Drake, prezentat succint ca un erou al Angliei elisabetane. Abordarea parțială a textului îl prezintă ca un erou militar al Angliei, omițându-se din prezentare acțiunile piraterești și criminale împotriva populațiilor colonizate, notabil fiind comerțul cu sclavi din Africa de Vest alături de John Hawkins: acest negoț, extins la scara întregii epoci, era un schimb profitabil pentru ambele puteri unde captivii erau revânduți plantatorilor spanioli - o țară formal aflată în război cu Regatul Elisabetei I. Astfel, dovezile traficului cu oameni - formal condamnat în Anglia protestantă- erau șterse cu consimțământul tacit al reginei, iar prizonierii erau relocați în funcție de cerințele „pieței” coloniale.

Nu propunem vreo istorie contrafactuală autorilor acestui compendiu. Însă **amalgamarea minimalistă, secvențială**, propune elevilor perspective hibride -un potpuriu mai puțin decât incomplet, de-a dreptul incoerent la nivelul asociațiilor implicite. De aici un iz de reclamă turistică anacronică, unde primează logica ilustrațiilor de umplutură, fără preocupare pentru complexitatea istoriilor subsecvente. Fără un context clar în tematica lecțiilor, asocierile mediocre, de unde lipsesc creditele de acordat surselor, lasă cititorul perplex, privându-l de șansa de a produce un comentariu adecvat imaginilor aproape nedescifrabile la nivelul semnificației - cu iz cosmopolit.

3. Front runner 2 X, L2, editura Corint

Continuarea cu un exercițiu de felul celui de la pagina 15, unde autorii lasă elevul să descopere pe cont propriu miza lecției, printr-o întrebare precum „*Why were young people angry in the 1950's? Try to find out as much as you can about the cultural and historical background at that time, using the internet or any other source*” (p. 15, jos) aduce în prim plan un **viciu pedagogic adânc înrădăcinat în metodologiile aprobate de Minister**, discutate și în alte instanțe ale

analizelor noastre: **delegarea discreționară**, anume **lăsarea lămuririlor și contextelor explicative fundamentale aferente temelor de studiu strict în seama elevilor, în locul unor secțiuni expozitorii adecvate mizelor etice implicite lecțiilor.**

Adeseori, (nu suspectăm rele intenții), autorii sugerează elevului căutarea pe internet (conform principiului american: *...just google it!*)– ignorată fiind lipsa de acces a multor școli și elevi din mediul rural la rețea sau absența unor informații relevante în limba română. Această strategie, vizibilă și în manualele de cultură civică, pare a fi agreată ca parte a unui raționament sărac -de minimă rezistență- din partea comisiilor de metodologi, care aprobă planuri de intenție și scheme pedagogice uneori incomplete, alteori (nu este cazul cu acest manual!) goale de conținut. Pedagogia delegării în seama elevului, cât și în seama profesorului, cu precauție la eludarea prim-planurilor etice și a detaliilor istorice relevante, apare ca una dintre cele mai perfide strategii a ambiguității discursului și a perpetuării sine die a unor manuale și scheme de exerciții incomplete, atemporale, imune la istoricitatea demersului interpretării. **Orice metodologie didactică antidiscriminare trebuie să propună ținte accesibile, viabile din punctul de vedere al recursului la tehnologie și surse externe manualelor, cât și șanse egale la învățare pentru elevii din medii sau școli defavorizate.**

4. Front runner 3 XI, L2, editura Corint

Iată, un manual fără stereotipi de limbaj, de încadrare sau gafe de compunere grafică.

5. Front runner 4 XII, L2, editura Corint

La paginile 24-25, descoperim o lecție despre identitate și „Englishness” (care mai degrabă decât „anglitate” sau „anglism”, amândouă neologisme la prima iterare, s-ar putea translitera prin analogie cu un faimos titlu filozofic autohtonizant ca „sentimentul englezesc al ființei”). Lecția operează cu materia primă a unui articol (adaptat) din The Daily Telegraph și aducând în prim-plan titlul și

tema „Exploring your identity” al cărei mesaj și utilitate didactică sunt incontestabile- și totuși, din nou parțiale, incomplete prin chiar limitarea focusului tematic la „englishness”. Urmează un paragraf în care relativizarea explicită a ideii de identitate națională este susținută de pe poziții conservatoare și poate neoconservatoare, fără circumstanțele adecvate teoriei postcoloniale. Aflăm, din adaptarea (neatribuită) unui articol (și acesta citat fără an) ca „Ethnic identity, like love or shadows, is elusive.”

Un rând mai jos, aflăm că Imperiul Britanic este o țară unde multiculturalismul se asociază neapărat resentimentului pentru pierderea identităților (marginale) și că acum, același resentiment a minat și „sentimentul englez al ființei” ce, până acum o vreme, subzista în conștiința anglicană, fără recurs la interogații filozofice sau spaime de aculturare.

So, it is in this country with cultural studies activists, who resentfully try to retrieve this or that identity from history, from slavery or from dislocation. So, too, now is with Englishness, astonishing though that must seem to anyone over 40. For centuries, being English has needed no definition or examination; it simply was [e.m³].

Comentariul continuă într-o notă de exclusivism ce ar putea încununa ideologia pro-Brexiters, indiferent de statut social. De ce ar învăța studentul român regulile identității prin recurs la un fragment de ideologie neoconservatoare, când atâtea alte instanțe mai adecvate din etica și filozofia postcoloniale ar fi fost de ajuns? Sau, altfel spus, are acest fragment eseistic potențialul de a descuraja pentru elevul român de clasă a XII-a și student avansat la engleză ca a doua limbă de studiu- întreaga baterie ascunsă a asociațiilor simbolice și lingvistice tipice orgoliilor culturale engleze de sorginte radical-conservatoare?

Dacă da, atunci metoda rămâne una interesantă, unde studentului i se acordă maximă încredere de a iniția gândirea critică de dincolo de limitele cognitive propuse prin inserarea unui text problematic; dacă nu, ne aflăm în fața unui puseu regretabil

de pedagogie pro-conservatoare, unde tema identității devine, prin referire obsesivă la origini și virtuți identitare amenințate cu dispariția, victima unui tratament la fel de resentimentar ca resentimentele post-culturale pe care textul le evocă ironic.

Se imaginează pentru o clipă autorii manualului puriști ai discursului cultural insular? Mai curând și mai periculos pentru noi, cititorii neînvățați cu capacanele retoricii, autorii par a da curs unui demers analogic, unde termenul „Englishness” este invocat prin asemănare forțată cu (neinventatul până acum în engleză) termen „Romanianness”. Sau avem de a face cu o compilație „snobbish”? Și mai alarmant pentru statutul de intenție explicit al unei pedagogii patriotarde, în exercițiul de final elevul este invitat să elaboreze idei similare textului din The Telegraph (a se citi: să speculeze, în absența unor criterii aferente de gândire critică) pe tema „românității”, interogat cu seriozitate în caseta concluzivă **„How would you define Romanianness”?**

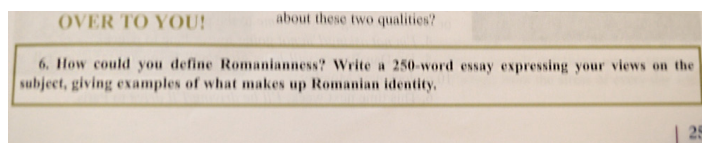

Fig. 8

Oricât de bizar, de departe mai incitantă pentru noi decât chiar întrebarea în sine este logica apariției acesteia (ca să-l invocăm pe Cicero), ce **seamănă izbitor discursului naționalist din manualele Corint de Educație Civică**, generate de Ordinele Ministerului Educației din epoca Iliescu și nerevizuite din anii 2000, în pofida aderării noastre la Uniunea Europeană. Avem cumva de-a face cu un demers pedagogic alternativ, unde elevului de clasa a XI-a i se predă pedagogia democratică, iar celui de clasa a XII-a i se prezintă elementele de gândire conservatoare?

Luând în calcul dinamica întregului manual, care în a doua jumătate devine util și relevant tocmai pentru cititorul în așteptarea unor fundamente de educație democratică, apreciem lecția de față ca pe o simplă scăpare din economia întregului.

6. Manual limba engleză XII, L1, editura Corint (Miloș-Marin)

Poate cea mai mare lipsă a manualului de față constă tocmai **în lipsa de aprofundare a unor noțiuni etice pe care autorii le aduc în prim-plan la nivelul schiței de idei**. Nici temele postcolonialismului, nici particularitățile filozofice și retorice ale

discursului diversității, cu referire explicită la minorități rasiale, sexuale sau de convingeri culturale aparte- ce ar fi putut împlini proiectul vizibil al unei metodologii multiculturale cu accente perspectiviste nu sunt dezvoltate de autori, de altfel foarte atenți la utilitatea și ponderea registrelor politice și simbolice de tot felul.

VI. Imagini

1. English My Love IX, L1, editura EDP

Se spune, nu fără rost, că o fotografie face cât o mie de cuvinte. Numai că aici, maxima își revelează partea întunecată: **învățarea prin intermediul fotografiilor poate fi relevantă sau derutantă, atunci când poza devine substituit fără legendă pentru simboluri străine și teme neexplicitate.**

Trei imagini cu Henry al VIII-lea, Mary Tudor și Elisabeta I marchează excursul teoretic în marcarea originilor Anglicanismului și continuarea Reformei în epocile elisabetană și iacobină. Fără un accent explicit pe problematica Reformei anglicane, enumerarea monarhilor reformați, cu mențiunile istorice subsecvente oferă (la limită) pedagogului posibilitatea de a introduce în clasă fundamentele politice și culturale ale Reformei anglicane. Autorii nu o fac însă; așa cum și în alte momente evită referințele la determinările religioase ale textelor de prezentare culturală, concentrând discursul teoretic exclusiv pe mizele lingvistice ale învățării.

Un alt insert tematic fără fundament teoretic în text este cel de la pagina 15; tema de discuție la secțiunea II.1. se bazează pe trei fotografii, primele două reprezentând imagini ale marginalității în Londra (fotografie cu o femeie fără adăpost dormind în stradă și un desen cu o persoană care cerșește), cea de a treia fotografie conturând două chipuri de tineri-*punk*). Tema de discuție sugerată (*Ce vă spun imaginile despre diferitele aspecte*

ale Londrei) este una cu miză critică, ceea ce reprezintă o excepție notabilă la pedagogia (adeseori la limita „asocialului” - o neutralitate justificată însă prin antepunerea mizelor culturale sau lexicale) specifică manualului English My Love.

Într-un alt colaj compensatoriu la lipsa de precizare din text, la pagina 37, printre alte poze de vedete ale muzicii-rock, apare o fotografie a lui Freddie Mercury. Chiar dacă tema de discuție propusă nu are vreo legătură directă cu orientarea sexuală a artistului, includerea fotografiei sale poate fi menționată ca un plus, în logica asocierilor faste.

În lecția numărul 4 (p. 90), **paragraful despre cultură și istoria modernă a tatuajelor** poate fi citit ca o referință clară la opțiunile identitare. Chiar fără menționarea particularităților identitare, de gen, convingere sau apartenență la un grup cultural, această scurtă secțiune pledează pentru educația diversității.

Imaginile sunt inserate adeseori fără explicații foto- detaliind aspecte biografice sau contextuale ale expozițiunii, alinate doar în banda paragrafelor de lecție sau activităților pe care le ilustrează într-o selecție la limita aleatoriuului- sentiment accentuat de dimensiunea minusculă a unor ilustrații, cât și de rezoluția slabă a fotografiilor. Alte două fotografii cu Michael Jackson, Naomi Campbell, fără să aibă ca scop atingerea criteriului de relevanță etnică, rămân totuși numărabile la imaginile unor personalități

cu profil rasial vizibil - ca parte a unei lecții despre Istoria Rockului.

2. Front runner 1 IX, L2, editura Corint

La ilustrația de la pagina 63, descoperim imaginea unor artiști de circ - clowni și contorsioniste, urmând unui insert despre ocupația lui Harry Houdini, despre care știm cu siguranță că a fost iluzionist și nu contorsionist. Acestea sunt singurele imagini din pagina dedicată proiectului de activitate în clasă a cărui temă este căutarea unei viitoare profesii. Nici pe pagina anterioară (p.62), discuția despre ce presupune o slujbă sau alta nu vizează vreun standard pedagogic de extracție democratică. În secțiunea vocabular sunt incluse ocupații precum „a housewife”, „a shop assistant”, „a violonist”, „a gardener”, „a barman”, „a carpenter” - selecția aleatorie a exemplelor fiind minată de spectrul irelevanței -...chiar judecată din punctul de vedere al autorilor, care cad aici involuntar în capcanele discriminării tipice manualelor britanice conservatoare, fără să acorde vreo importanță diferenței de destinație a ilustrațiilor. Nu avem cum să considerăm o atare selecție ca semnificativă.

Puțin mai târziu, la pagina 103, o fotografie a cărui comentariu generalizat este „Every citizen has the right to vote”, o înfățișează de fapt pe Michaëlle Jean, Guvernator General al Canadei, alături de copii afro-americani, în fața urnei de vot. Oricât de stângace ar fi inserarea fără o explicație foto adecvată referitoare la Guvernatorul General al Canadei, aluzia imagistică *en passant* la minoritățile vizibile este totuși binevenită, mai ales că **manualul nu face în niciun alt loc dreptate noțiunilor de etică anti-discriminare**, preferând un design și o selecție tematică simpliste - inspirate parcă din cărțile de self-help adresate turistului în țările de limbă engleză.

3. Front runner 2 X, L2, editura Corint

O bună parte din lista de personalități incluse de autori în manual reprezintă chipuri cu trăsături afro-americane și/sau metisate. Figura lui Martin Luther King este prezentată

la pagina 90, alături de un fragment din antologicul speech „I Have a Dream” (1963, Lincoln Memorial, Washington), într-o ecuație tematică benefică pentru educația libertăților individuale și educației împotriva segregării. Martin Luther King și Jesse Jackson sunt figuri de pastori, iar acțiunile lor militante sunt legate de congregațiile religioase afro-americane din Statele Unite și de istoria segregăției cu rădăcini în viața religioasă aparte a comunităților pe care le reprezintă.

4. Front runner 3 XI, L2, editura Corint

Cu ilustrații la obiect, secțiunea Review and Consolidation angajează studentul într-o temă de antropologie comparată: familia tradițională (tribală, extinsă la clan) – persistentă în Africa sau Asia și familia modernă europeană (mononucleară), de sorginte „Caucasiană”. „An African-tribe member”, „A typical Japanese Ainu family”, sunt titluri de fotografii asociate exercițiului de vocabular „Ancestry traced”, unde autorii citează opinia unui profesor englez care susține că „99% dintre europeni pot fi identificați ca descendenți a numai șapte femei-fondatoare a unor clanuri preistorice”.

Tot în Unit 3, la secțiunea Review and Consolidation, de la pagina 38 (Fig. 9), într-un amalgam fericit de teme și ilustrații, autorii aduc în prim-plan o altă temă a drepturilor omului, anume **egalitatea de gen, rar discutată în manualele autorizate de Ministerul Educației**. „The gender gap” este denunțat cu referire la un exemplu clasic, concernul Wal-Mart și cazul din justiție privitor la cele 1.6 milioane de angajate, ale căror remunerații și șanse de promovare la locul de muncă au fost mereu substanțial mai mici decât ale co-angajaților de sex masculin;

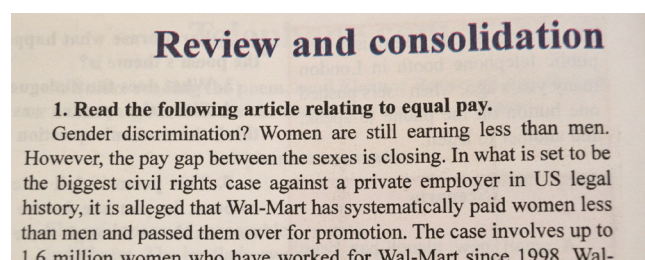

Fig. 9

o a doua instanță denunță discriminarea la angajare în Regatul Unit, unde sondajele sociologice revelează **indici de discriminare de gen pe piața muncii substanțial mai mari față de statisticile oficiale**. Exercițiile de argumentare oferă vocabularul și o propunere de discuție inteligentă a subiectelor sensibile referitoare la politicile de angajare și funcționare a instituțiilor contemporane, cu angajați de ambe sexe.

5. English News and Views XI, L1, editura Oxford University Press

Fără o referire explicită la homosexualitatea lui Oscar Wilde, ilustrațiile iconice din periodicele londoneze ale vremii (1891, revista Punch), introduc maxime ale autorului ce au provocat tot atâtea scandaluri literare în cercurile intelectuale victoriene („*The first duty in life is to be as artificial as possible. What the second duty is no one has yet discovered*”; „*I treated art as the supreme reality and life as a mere mode of fiction*”).

Inserarea fragmentului The Importance of Being Earnest după invocarea unor figuri

culturală la materialismul și industrializarea tipice epocii victoriene. O referire pasageră la the Roaring Twenties, epoca prohibiției, contrabandei gangsterilor epici din Chicago, Jazzului și Charlestonului este însoțită de poza unei formații afro-americane și de un fragment din opera lui Scott Fitzgerald, o voce proeminentă a literaturii americane anti-sistem.

Aferență controversatei lecții Exploring your identity, la pagina 27, alături de câteva exerciții de gramatică și lexic și deasupra unei fotografii reprezentând acoperișuri de vile de protocol acoperite de nea în stațiunea montană Predeal (!), descoperim, „*out of the blue*” cum spun englezii, o poză a fostului președinte american G. W. Bush dând mâna cu fostul prim-ministru al Japoniei, Junichiro Koizumi. Cu excepția, poate, a unei propoziții unde elevul este invitat să completeze în ordinea potrivită o frază care odată ordonată ar suna „This community needs people to get involved and take responsibility to improve the quality of life,” **legăturile dintre ilustrațiile-foto și exerciții nu există.**

Speaking

1. Read the information box about GAP and talk to your partner about the types of voluntary work GAPpers can get involved in. Would you like to volunteer? Why?

GAP is a not-for-profit organization and GAPpers are involved in voluntary work for the benefit of local communities promoting global citizenship. GAPpers carry out challenging roles within schools, caring institutions, camps, hospitals and on environmental projects.

2. Read this lecture about caring delivered by a GAP activist and choose the correct word.
A caring placement can be 1) a. a chance b. an

Barbara Hendricks

Fig. 10

precum John Ruskin (1819-1900), promotorul ideilor de stânga în epocă, sau Walter Pater (1839-1894), criticul care a propus estetismul și amoralitatea fundamentală ale actului creator („art for art's sake”) și alături de celelalte mișcări culturale ale Angliei premoderne alcătuiesc un capitol de cultură valoros, cu ținte pedagogice convergente în discuțiile conexe despre emancipare și rezistență

6. Front runner 4 XII, L2, editura Corint

La pagina 28 (fig. 10), imaginea cântăreței de operă Barbara Hendricks, „Goodwill Ambassador to The United Nations High Commission for Refugees,” devine pretextul unei lecții despre vocația umanitară a artei, care a susținut concerte pentru

victimele-mutilați ai câmpurilor de mine din Cambodgia. **Aceasta este o lecție unicat în peisajul manualelor de engleză acceptate de Ministerul Educației, abordând tema refugiaților și victimelor de război.** Vocabularul propus pe coloana din stânga aceleiași pagini 28 avansează expresii și cuvinte-cheie pentru acțiunile umanitare precum „disabled”, „phisically or mentally disabled”, „homeless orphans”, „street children”, „patients treated for conditions such as cancer or leprosy”.

7. Manual limba engleză XII, L1, editura Corint (Miloș-Marin)

Fotografia de la pagina 13, asociată lecției „Volunteering Abroad,” prezintă imaginea unei voluntare cu trăsături caucaziene în mijlocul unui grup de copii africani. Ca și în alte imagini, ilustratorul este atent la mesaj, incluzând criteriul reprezentării proporționale de gen și rasă – aplicând un criteriu de bază al pedagogiei diversității adeseori ignorat de metodologii noștri. În fotografia de la p. 69, modelul de succes ales de autori este Halle Berry, după celebra ei declarație la câștigarea Oscarului. La pagina 83, la capitolul adjectivelor „colocative” este prezentată imaginea unei femei de afaceri germane alături de următoarea explicație: „an aggressive, tall, slim, young, pale,

German bussinesswoman” (Fig. 11)- ceea ce poate duce cititorul cu gândul la un **abuz retoric** involuntar. La pagina 94, suntem plăcut surprinși de calitatea discuțiilor și mai ales a reprezentărilor despre lumea viitorului, cu variile ei politici ecologice. Imaginea unui personaj cu trăsături de gen duale, al cărui corp este alcătuit, asemenea alegoriilor lui Arcimboldo, din varii obiecte, notabil din legume și fructe, ales ca ilustrație la un articol despre hrana verde, surprinde plăcut prin adecvarea dintre sincronizarea conceptelor ecologiei cu prezența ambivalenței de gen. Absența creditelor pentru autorii și sursele fotografiilor preluate din imagistica literaturii străine reprezintă un minus major al manualului.

Fig. 11

Concluzii și recomandări

O deschidere integrală a metodologiei de studiu a limbii engleze de ani superiori către fundamentele disciplinelor gemene Critical Thinking și Academic Writing (mai pe scurt Writing and Reason, așa cum este aceasta cunoscută și predată în colegiile preuniversitare ale lumii de limbă engleză), cu precizarea diferențelor între regulile vorbirii colocviale și cele ale exprimării “culte”, cu toate nuanțele de rigoare privitoare la convențiile și artificiile retoricii, dar și la discuția limbajelor tehnice și profesionale (Technical Idioms) ar reprezenta o direcție majoră de urmat în anii următori - în virtutea perspectivei deschise deja aici de autori.

Când analizăm Manualul News and Views de clasa a XI-a, sugerăm că, în manualele de retorică englezești, problema adresării corecte include aluzia la slang-ul rasist și la colocvialismele inacceptabile – cele cu tentă xenofobă. De aceea, inserturile cu tentă anglicizant-conservatoare nu pot fi lăsate izolate sau la voia întâmplării în exemplele de lingvistică aplicată, pentru că studentul român nu se pregătește pentru asumarea unui model identitar insular ci, din contră, pentru o rafinare a înțelegerii contra-argumentative la clișeele și maximele filozofice ale culturii imperiale britanice. Dintr-un manual și o metodologie ideale pentru România, am sugerat mai sus, nu ar trebui să lipsească fundamentele retoricii, predate ca artă pozitivă a discursului, cât și contrapartea de denunțat, „The rhetorical fallacies”. Altfel spus, „artificiile retorice” au ca registre implicite un întreg glosar al manipulării limbajului cu intenția persuasiunii neonestе sau a ideologizării mesajului ce țin de pulsionile pleonasmului, repetiției vide sau, la nivelul logicii, de viciile tautologiei. Expunerea instanțelor tipice abuzurilor retorice, așa cum am mai schițat, poate va aduce un sprijin semnificativ unei viziuni a metodei unde educarea vorbirii să fie dedicată explicit denunțării și prevenirii segregării de gen, rasă sau etnie. Aceasta, susținem, este o țintă imperativă a educației democratice și pro-europene, de imitat sau de urmat și în alte manuale sau metodologii conexe - ce ar câștiga vizibil în calitate acordând secțiuni de sine stătătoare noțiunilor de cultură generală - mai ales celor originând în scrierile anti- și post-coloniale. Îmbinarea fragmentelor de literatură militantă cu secțiuni de pragmatică a comunicării și de retorică este de asemenea recomandabilă, așa cum este această literatură prezentă în manualele „Reason and Writing”.

Nu în ultimul rând, ne dorim un grup de metodologi atenți la mizele politice ale educației în era globalizării, cu atenție distributivă la regulile compunerii discursului, orality și ale agregării scrisului - fie în analiză sau sinteză, fie în comentariul critic al “realității”, mai ales în acele instanțe unde actul reiterării devine subiectivitate notabilă. Altfel spus, acolo unde confesiunea se combină cu protestul și percepțiile culturale ireconciliabile. Un astfel de contrafort la internaționalismul facil al viziunilor pedagogice Globish - unde engleza se predă ca o limbă neangajantă, ar include ca alternativă durabilă și apropierea de cultura națională, cu aducerea în prim-plan a unor instanțieri tipice rezistenței culturale de la noi, din care vocea minorităților din spațiul național nu ar trebui nici să lipsească, nici să se piardă prematur în traducere.

www.educatiefaradiscriminare.ro

Ilustrație de Sergiu Vasile

Centrul de Resurse Juridice
Str. Arcului, nr. 19, București
T: 40 212 120 690 F: 40 212 120
519
E: office@crj.ro

PROGRAMUL DE COOPERARE ELVEȚIANO-ROMÂN
SWISS-ROMANIAN COOPERATION PROGRAMME

www.swiss-contribution.ro
www.swiss-contribution.admin.ch/romania

© Centrul de Resurse Juridice, 2016